

УРСУЛА ЛЕ ГУИН
РЕАЛНО И НЕРЕАЛНО. ТОМ 2
ВЪНШЕН КОСМОС,
ВЪТРЕШНА ЗЕМЯ

Превод от английски: Владимир Германов, 2013

chitanka.info

ВЪВЕДЕНИЕ

ЗАДЪЛЖИТЕЛНОТО ЗА НАУЧНАТА ФАНТАСТИКА, ФАНТАЗИЯТА И ЖАНРА

Има десетки определения за „научна фантастика“ — малко от тях са полезни и нито едно не я дефинира всъщност. Варианти на термина от рода на „спекулативна фикция“ по-скоро усложняват дискусиата, а не я опростяват.

Никой — съвсем разбираемо — никога не е съумявал да каже къде точно започва и къде свършва фантазията. Тя е много по-общо понятие от съществуващата сега комерсиална категория книги, наречена „фентъзи“. Не може да се ограничи до „невъзможното“ или „магическото“, или „свръхестественото“. Началата на фантастичната литература се губят от погледа, защото тя е разпространена из целия свят, а ако включим митовете и легендите, предшества значително писаната история и грамотността. Тя съществува без прекъсване, тя процъфтява, защото е безкрайно адаптивна. Магическият реализъм е брилянтно модерно използване на фантазията, за да се опише реалност, която е недостъпна за техниките на реализма. Научната фантастика може да се разглежда като брилянтно модерно развитие на фантазията, използване на въображението в рамките на параметрите на логически възможното или поне на правдоподобното.

Жанрът, понятие, което би могло да служи за полезен разграничител между различните видове художествена литература, е деградирал до положението на прикритие за проста оценка на стойността. Различните „жанрове“ сега са преди всичко комерсиални продуктови етикети, чиято цел е да улеснят живота на мързеливите читатели, мързеливите критици и търговските отдели на издателствата.

Аз съм писател и не е моя работа да улеснявам живота на когото и да било.

В първия том на този сборник са поместени три разказа от сборника ми „Отключване на въздуха“, издаден през 1996 г. На интернет страницата ми можете да намерите съдържанието на тази

книга. Искате жанр? Ето ви жанр. Описвам всеки разказ не чрез такива недодялани термини като „реализъм“ и „фентъзи“, а прецизно: миниатюризиран реализъм, гериатричен реализъм, орегонски реализъм и безкомпромисен реализъм. Сюрреализъм. Митологична фантастика. Темпорална фантастика, зеленчукова фантастика, визионерска фантастика, ревизионерска фантастика, реална фантастика... Няма да откриете никой от поджанровете на научната фантастика (твърда, мека, хрупкава, без фъстъци, социална, хлъзгава и т.н.) обаче, защото „Отключване на въздуха“ не включва никаква научна фантастика — изобщо.

РАЗКАЗИТЕ В ТОЗИ ТОМ

За един писател разликата между фентъзи и научна фантастика е реална и няма нищо общо с комерсиалното етикетирание на книгите по „жанрове“ или според категоричните императиви на критиците. Разликата е в това, как ги пишеш — какво правиш като писател. Ако пишеш фентъзи, трябва да измислиш всичко, дори правилата, по които функционират нещата, и след това абсолютно точно да следваш собствените си правила. При научната фантастика пак измисляш, но трябва да следваш повечето от правилата на науката или поне да не ги пренебрегваш.

Девет от разказите от втория том бих нарекла научна фантастика, отчасти защото използват познати образи — въображаеми чужди планети, до които хората са достигнали с космически кораби, или въображаеми чужди планети, населени с човекоподобни същества, или космически пришълци, посетили Земята, — но и защото полагат известно усилие да не нарушават физически възможното, при все че разширяват научните идеи доста повече, отколкото би го направил един учен.

„Огърлицата на Семли“ съдържа доста елементи на митология (скандинавска) и фентъзи, смесени в история с космос-кораб-извънземни-планета. Мисля, че сега тази смес се нарича научно фентъзи, но я забърках, защото тогава нямах представа. Когато написах „Девет живота“, имах по-ясна представа какво искам да правя с научната фантастика и как да го правя.

„Лабиринти“ представя това, което самата аз правя доста често — говори от гледната точка на човек, на когото по традиция не е

позволено да има гледна точка.

Всъщност, същото става и в „Първият контакт с горгонидите“ — разказ, който Харлан Елисън ме помоли да напиша, но не го хареса, така че го продадох на друг за много повече пари, но двамата отдавна сме си простили взаимно — винаги го правим.

„Историята на шобите“ е част от полупоредица в сборника „Рибарят от Вътрешното море“. По същество е разказ за това, какво правят или могат да направят разказите. Събирането в един космически кораб на хора от няколко от моите хаински светове от по-ранни книги и разкази ми достави огромно удоволствие.

„Предателства“ е от книгата „Четири пътя към прошката“, която (с добавката на един по-късен, пети разказ — „Старата музика и робините“) е за голямо въстание на робите на планетите Уерел и О. Понякога героите идват в ума ми с истории, които разказват. Научих се, че ако слушам внимателно, търпеливо и записвам каквото ми се казва, разказът ще се появи. С възрастта все повече и повече истории получавам по този начин, като подарък.

Но не всички. „Въпросът за Сегри“ започна много различно — с моите собствени въпроси. Един научен въпрос, който все още не е намерил пълен и удовлетворителен отговор: След като неголям брой мъжки индивиди са достатъчни, за да се продължи даден вид, защо има толкова много? И един социален въпрос, който също още не е получил адекватен отговор: Защо в почти всички общества мъжете доминират над жените? Каква е ползата — в смисъла на Дарвиновата теория — от това, че двата пола са равни по брой, но не са равни по сила? Ами ако ситуацията се обърне?

„Самота“ беше написан, защото исках да пиша за интроверт, който открива добро място за живот за интроверти. Ясно е, че трябва да е на друг свят, защото светът, какъвто го познаваме, е почти изцяло пълен с екстраверти, които отказват да научат как се пише „екстраверт“, защото непрекъснато тичат насам-натам сред тълпите и крещят, говорят по мобилни телефони, пишат есемеси, сприятеляват се и се включват в групи, и са общителни и дружелюбни, така че не им остава време да се занимават с неща като представките в латинския или тишината, или интровертите.

„Диви момичета“ е научна фантастика, защото кастовата система, която описва, е моделирана по исторически сведения за някои

общества от Долината на Мисисипи. Това е един от последните разкази, които написах, и е мрачен.

„Летците на Ги“ и „Мълчанието на Асону“ са от „Смяна на полетите“, където пътуването до други светове се постига не чрез космически кораби, а чрез дълго висене по летища. Дали космическите пътешествия, чието гориво е засилената досада и отегчението, се броят за научна фантастика? Във всеки случай целта на тези разкази е по-малко научнофантастична и повече сатирична.

Ако се отегчавате от такава класификация, извинете ме — правя го, за да покажа, че целият този речник: „реализъм“, „научна фантастика“, „жанрова литература“ и всичко останало не дава дори бегло адекватна представа за това, което пиша. Нужен ни е съвършено нов дискурс за художествената литература.

Все пак фантазията е жив термин, ако се използва внимателно. „Бракониерът“ е чиста фантазия — вметка към народната приказка за Спящата красавица. „Правилата за имената“ също е фантазия, ранно пътешествие до Землемория. (Изключих разказите, които са свързани с романи, но този е тук, защото редакторите ми го искаха, а и как да откажа на майката и бащата на Урсула?) „Дребна пара“ и „Разказът на съпругата“ принадлежат, предполагам, към поджанра на разказите за призраци, донякъде, и историите за върколаци, пак донякъде, само че наопаки.

„Тези, които напускат Омелас“ е басня, струва ми се. Идеята ѝ е открадната от философа Уилям Джеймс. Можете да я разпознаете и ако чуете „Братя Карамазови“ на Достоевски, но разказан от Великия инквизитор, с донякъде различна цел. Моята версия се радва на дълга и щастлива кариера — учителите я използват, за да торможат учениците и да ги карат да спорят ожесточено за морал.

Първата чернова на „Тя ги разименува“ е написана на коктейлна салфетка, докато пиех чаша бърбън с лед по време на полет от Ню Йорк до Орегон, сама, след като получих награда. Чувствах се добре. Имах усещането, че пиша отново Библията. Този разказ и „Юг“ са може би най-любимите ми в този том и затова ги сложих последни.

Оставям изцяло на теб, о, читателю, да решиш кой от тези два тома е Реалното и кой е Нереалното. Струва ми се, че науката, която

решава подобни въпроси, се нарича онтология, но аз така и не се запознах с нея. Аз съм изцяло аматьор. Не знам нищо за реалността, но знам какво ми харесва.

Урсула К. Ле Гуин, август 2012 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.